

DOI 10.36074/grail-of-science.24.07.2026.037

ЛОГОПСИХОЛОГІЯ ЯК ОДНА З ВАЖЛИВИХ КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬО- НАУКОВИХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Рібцун Юлія Валентинівна

канд. пед. наук, ст. наук. сп.

старший науковий співробітник відділу логопедії

Інститут спеціальної педагогіки і психології

імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Україна

Анотація. Досліджено актуальність науково-методичного забезпечення освітньо-наукових програм зі спеціальної педагогіки і психології, котрі виступають нормативними документами та регламентують компетентнісні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні і методичні вимоги до підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, через відповідний перелік компонент. Встановлено, що логічна послідовність, структурованість компонент освітньо-наукових програм забезпечують продуману узгодженість із вимогами стандартів вищезазначених спеціальностей, підвищують практичну спрямованість, відповідають сучасним тенденціям розвитку спеціальної педагогіки і психології. Доведено, що однією з таких важливих компонент є «Логопсихологія», котра спрямована на забезпечення ефективної реалізації логодіагностики і логокорекції у професійній та застосування її у власній науковій діяльності здобувачів ступеня доктора філософії. Наведено критерії загального оцінювання за різними видами роботи, підсумкового контролю із зазначенням розподілу відповідної кількості балів. Описано структуру самостійних робіт здобувачів ступеня доктора філософії, наведено критерії оцінювання для кожної з них.

Ключові слова: освітньо-наукова програма; здобувач ступеня доктора філософії; логопсихологія; психолінгвістичний, логопсихосинергетичний, нейропсихологічний підходи; критерії оцінювання.

Науково-дослідна робота – одна з найважливіших складових повноцінного розвитку сучасного суспільства, забезпечення належного рівня продуктивності професійної діяльності населення України в усіх галузях, успішності нашої держави серед інших країн Європейського Союзу. На теренах України наразі функціонує лише одна науково-дослідна установа, що продукує та реалізує науковий потенціал співвітчизників у галузі спеціальної педагогіки і психології, в тому числі через аспірантуру та докторантуру, – Інститут

спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії відбувається в установі на основі двох освітньо-наукових програм: за спеціальністю С4 «Психологія» [2] та А6 «Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)», які наразі перебувають на стадії якісних трансформаційних змін, спрямованих на забезпечення відповідності актуальним тенденціям розвитку вітчизняної освіти, професійним стандартам, своєчасним вимогам підготовки науково-педагогічних кадрів, релевантних сучасному стану як науки, так і практики.

Оновлення освітньо-наукових програм зумовлено виконанням Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» [3], висновками акредитаційної експертизи, проведеної Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, представленими пропозиціями стейкхолдерів.

Саме тому висвітлення внесених змін та доповнень, їх деталізація на прикладі навчальної дисципліни «Логопсихологія» нині є затребуваними для аспірантів, роботодавців і науковців вищезазначених спеціальностей.

Загалом доктор філософії є такою освітньою кваліфікацією, що відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій та третьому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти [4]; академічний ступінь, який присуджується на підставі успішного виконання особою відповідної освітньо-наукової програми у закладі вищої освіти чи науково-дослідній установі [1, С. 257].

Однією з важливих компонентів освітньо-наукових програм підготовки здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальної педагогіки і психології є логопсихологія – гуманітарна наукова дисципліна, галузь спеціальної психології, що вивчає психологічну своєрідність осіб з порушеннями мовлення [7, С. 129]. Саме завдяки використанню авторського логопсихосинергетичного підходу [6] аспіранти дізнаються про етіологію та патогенез наявних у особистості функціональних мовленнєвих, навчальних, соціоадаптаційних труднощів, структуру психологічних особливостей, механізми соціальної адаптації, що забезпечує створення науково обґрунтованих методик логопсиходіагностики, зважений добір та ефективне застосування логопсихологічних технологій у комплексній корекційно-розвивальній роботі.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Логопсихологія» [12] здобувачі ступеня доктора філософії навчаються диференціювати основні типи освітніх труднощів:

- 1) інтелектуальні у вигляді обмеження функціонування: а) власне інтелекту; б) прояву передумов інтелекту; в) інвентаря інтелекту;
- 2) функціональні, зумовлені дефіцитним розвитком: а) слуху, зору (сенсорні); б) мовлення (мовленнєві); в) опорно-рухової функції (рухові);
- 3) фізичні, зумовлені обмеженнями функціонування органів і кінцівок;
- 4) навчальні як наслідок своєрідності перебігу писемних, читацьких, математичних навичок;
- 5) соціоадаптаційні як порушення комунікації, розлади рольової пластичності поведінки тощо; враховуючи їх розробляти

логопсиходіагностичні методики та корекційно-розвиткові програми (про це більш детально див. [5; 10; 11]).

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Логопсихологія» охоплює три теми з підтемами для поглибленого вивчення, як-от:

Тема 1. Теоретичні засади логопсихології.

1.1. Концептуальні основи та принципи логопсихології.

1.2. Історичні аспекти становлення логопсихології.

1.3. Загальна характеристика порушень психомовленнєвого розвитку.

Тема 2. Особливості психічного розвитку осіб із функціональними мовленнєвими (навчальними, соціоадаптаційними) труднощами.

2.1. Характеристика пізнавальної сфери осіб з функціональними мовленнєвими¹ труднощами (ФМТ).

2.2. Особливості особистості дітей з ФМТ.

2.3. Специфіка різних видів діяльності дітей з ФМТ.

Тема 3. Логодіагностика та логокорекція в системі комплексного психолого-педагогічного впливу.

3.1. Шкільна та дошкільна логопсиходіагностика.

3.2. Психоконсультування осіб з ФМТ.

3.3. Логокомпенсація та логокорекція осіб з ФМТ.

Обов'язковою складовою опанування здобувачами ступеня доктора філософії вищезазначеної програми є критерії оцінювання – сукупності ознак, на основі яких формується оцінювання результатів навчальної діяльності, що відповідає поставленим цілям [1, С. 497].

Пропонуємо розроблені нами загальні критерії оцінювання за різними видами роботи (див. табл. 1).

Таблиця 1

Загальні критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Для всіх видів роботи	0	Роботу не виконано або виконано в обсязі до 50%. Фіксуються значні прогалини у фундаментальних знаннях з логопсихології. Здобувачем ступеня доктора філософії допускаються грубі фактологічні, методологічні або понятійні помилки. Робота містить ознаки плагіату або є простим копіюванням чужого тексту без власного наукового аналізу. Оформлення роботи взагалі не відповідає встановленим академічним вимогам.
Практичні заняття	1	Здобувачем освіти ступеня доктора філософії роботу виконано, проте аналіз матеріалу має переважно репродуктивний (описовий) характер. Демонструються лише базові знання щодо психологічних особливостей осіб із ФМТ. У здобувача освіти ступеня доктора філософії бракує глибокого

¹ Тут і далі маються на увазі як мовленнєві, так і навчальні та соціоадаптаційні труднощі.

Продовження табл. 1

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
		критичного осмислення змісту наукових джерел та власних узагальнень. Методики дослідження підібрано без належного системного взаємозв'язку. Логіка викладу матеріалу подекуди порушена, аргументація недостатня. Присутні суттєві зауваження до оформлення роботи чи списку використаних джерел
	2-3	Завдання практичної роботи виконано якісно та в повному обсязі. Здобувач ступеня доктора філософії вільно володіє теоретичним і практичним інструментарієм логопсихології. Самостійно аналізує специфіку психічного розвитку осіб із ФМТ. Припускається незначних неточностей або дискусійних моментів у формулюванні гіпотез чи висновків. Окремі аспекти експериментальної частини потребують глибшого теоретичного обґрунтування. Допущено поодинокі технічні помилки в оформленні тексту чи бібліографії.
	4	Роботу виконано здобувачем ступеня доктора філософії в повному обсязі на високому науково-методологічному рівні. Виявлено глибокі системні знання сучасних концептуальних засад логопсихології. Продемонстровано критичний аналіз першоджерел та вітчизняних / іноземних досліджень. Обґрунтовано власний методологічний апарат для вивчення психологічних особливостей осіб із ФМТ. Висновки мають високу наукову новизну та прикладну цінність. Матеріал викладено логічно, науковим стилем та з дотриманням академічної доброчесності. Оформлення повністю відповідає вимогам щодо наукових публікацій чи дисертаційних звітів.
Самостійні роботи	1-3	Роботу виконано, проте її зміст носить переважно репродуктивний характер (компіляція, простий переказ джерел). Здійснений аналіз психологічних особливостей осіб з ФМТ є поверховим. Самостійні наукові висновки здобувача ступеня доктора філософії та критичне оцінювання існуючих у логопсихології підходів практично відсутні. Джерельна база є обмеженою, застарілою чи недостатньо некоректною, допущені значні порушення у технічному її оформленні. Здобувачем ступеня доктора філософії порушено логіку структурування матеріалу, наявні суттєві термінологічні помилки.
	4-7	Самостійну роботу виконано здобувачем ступеня доктора філософії якісно, у повному обсязі та у визначені терміни. Аспірант має належний рівень теоретичних знань і здатність до самостійного опрацювання матеріалу з логопсихології. Здобувачем ступеня доктора філософії дотримано логіки у викладі

Продовження табл 1

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
		матеріалу поряд із дефіцитарністю аналітичних узагальнень і наукової новизни. Використано репрезентативне коло наукових джерел, але критичний аналіз окремих концептуальних засад логопсихології є недостатньо глибоким. Загалом текст написано науковим стилем, але при цьому аспірантом допускаються поодинокі стилістичні або технічні огріхи в оформленні.
	8-10	Завдання виконано здобувачем ступеня доктора філософії в повному обсязі, вчасно та з високим рівнем творчої самостійності. Демонструється глибоке системне осмислення теоретико-методологічних проблем логопсихології. Здійснено якісний критичний аналіз сучасної наукової періодики, як вітчизняних, так і іноземних джерел. Пропонуються оригінальні дослідницькі підходи, науково обґрунтовані висновки та узагальнення. Робота відзначається бездоганною логікою викладу, академічним стилем і точним використанням термінології. Повністю дотримано вимог академічної доброчесності; оформлення цитувань є ідеальним
Індивідуальні науково-дослідні завдання (есе)	1	Есе має переважно репродуктивний (описовий) характер замість аналітичного. Авторська позиція здобувача ступеня доктора філософії виражена мінімально або зводиться до переказу чужих думок. Аргументація є поверховою, недостатньою або не завжди логічно пов'язаною з темою. Використано застарілу джерельну базу чи обмежену кількість наукових праць. Структура есе порушена (наприклад, відсутній чіткий вступ чи узагальнювальний висновок). Наявні стилістичні огріхи, термінологічні неточності та суттєві зауваження до оформлення цитат.
	2-3	Тему есе розкрито повністю, продемонстровано належне володіння матеріалом. Авторська позиція здобувача ступеня доктора філософії є зрозумілою, проте подекуди бракує самостійності у висновках. Аргументація логічна, проте частково спирається на загальновідомі факти без глибокого критичного переосмислення. Використано наукові джерела, але аналіз окремих сучасних досліджень міг би бути детальнішим. Структура есе витримана, хоча переходить між логічними блоками іноді є розмитими. Допущено поодинокі технічні помилки в оформленні тексту чи списку джерел.
	4-5	Продемонстровано глибоке системне розуміння обраної проблеми логопсихології. Авторська позиція здобувача ступеня доктора філософії чітко сформульована, є оригінальною та науково обґрунтованою.

Продовження табл 1

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
		Представлено переконливу аргументацію із залученням сучасних міжнародних і вітчизняних досліджень. Здійснено глибокий критичний аналіз існуючих теоретичних підходів та концепцій. Текст має чітку логічну структуру (вступ, аргументи, висновки). Дотримано академічного стилю мовлення, термінологічної точності та вимог академічної доброчесності. Оформлення вказівок на наукові джерела є бездоганим.

[авторська розробка]

Для вибіркової дисципліни «Логопсихологія» навчальним планом передбачений підсумковий тестовий контроль у вигляді кейсових завдань – диференційований залік для всіх здобувачів ступеня доктора філософії (максимально 20 балів). Деталізуємо критерії оцінювання підсумкового контролю (див. табл. 2).

Таблиця 2

Критерії оцінювання підсумкового контролю (залік)

Бали	Критерії оцінювання
0	Проблема кейсу здобувачем ступеня доктора філософії не розв'язана або інтерпретована докорінно неправильно. Допущено грубі методологічні та фактологічні помилки в аналізі психічного генезу порушення. Роботу здано з повним ігноруванням будь-яких вимог і дедлайнів.
1-4	Завдання здобувачем ступеня доктора філософії виконано на мінімально допустимому рівні для аспірантури. Продемонстровано фрагментарні знання з психології осіб з порушеннями мовлення.
5-8	В аналізі кейсу допущено неточності в термінології чи інтерпретації діагностичних даних. Логіка викладу матеріалу значно порушена, власна позиція автора майже не простежується.
9-12	Кейс здобувачем ступеня доктора філософії проаналізовано загалом достатньо, але аналіз має переважно констатувальний та описовий характер. Здобувач бачить лише яскраво виражені симптоми, не заглиблюючись у первинні та вторинні порушення. Запропоновані рішення є стандартними (шаблонними) і не враховують індивідуальну специфіку кейсу. Хоча висновки можна вважати правильними, але їх аргументація та теоретичне обґрунтування є слабкими.
13-16	Завдання здобувачем ступеня доктора філософії виконано якісно, ключові проблеми кейсу ідентифіковано правильно. Аспірант демонструє досконале володіння інструментарієм та категоріями логопсихології. Запропоновано логічне розв'язання проблеми, але проведеному аналізу бракує наукової новизни чи оригінальності. Використано репрезентативну наукову базу, проте критичне оцінювання альтернативних поглядів є недостатньо досконалим.

Продовження табл 2

Бали	Критерії оцінювання
17-20	Здобувачем ступеня доктора філософії проведено бездоганний, вичерпний та глибокий системний аналіз кейсу. Виявлено приховані зв'язки між наявними ФМТ та психічним розвитком. Запропоновано унікальну, науково обґрунтовану та прогностичну логопсихологічну модель корекції. Продемонстровано критичний аналіз альтернативних діагностичних підходів. Використано найсучасніші вітчизняні та міжнародні методологічні концепції і класифікації.

[авторська розробка]

План різних видів робіт (завдань) для здобувачів ступеня доктора філософії представлено в одній з наших попередніх публікацій [8]. Тому в цій статті деталізуємо опис самостійних робіт для виконання їх аспірантами, зазначивши теми, мету і суть завдань, відповідні критерії оцінювання та розподіл балів.

Самостійна робота №1 з теми «Концепція мовлення як базової вищої психічної функції (психолінгвістичний, логопсихосинергетичний, нейропсихологічний підходи)». Метою завдання є демонстрація здобувачем ступеня доктора філософії глибокого епістемологічного аналізу, розуміння інтегративних процесів у сучасній науці та вміння виокремлювати теоретико-методологічний базис для власного дисертаційного дослідження.

Суть завдання: складання порівняльної матриці методологічних підходів у сучасній логопедії та логопсихології. Зміст порівняльної матриці представлений нами у таблиці (див. табл. 3).

Таблиця 3

Порівняльна матриця

Критерії порівняння	Методологічні підходи у сучасній логопедії та логопсихології		
	психолінгвістичний	логопсихосинергетичний	нейропсихологічний
Предмет наукового аналізу			
Базовий категоріальний апарат			
Розуміння природи мовленнєвих порушень			
Методологічний інструментарій дослідження			
Вектори та стратегії корекційної допомоги			

[авторська розробка]

Нами виділені загальні критерії оцінювання: а) епістемологічна різниця; б) наукова конвергенція; в) методологічне самовизначення. Бальна система критеріїв оцінювання презентована у наступній таблиці (див. табл. 4).

Таблиця 4

Бальна система критеріїв оцінювання

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
		Епістемологічна різниця
Низький	1-4	У здобувача ступеня доктора філософії повністю відсутнє розуміння дефініції «епістемологічна різниця». Здобувач проявляє неспроможність розрізнити методологічні засади нейропсихології, психолінгвістики та синергетики. Аспірантом допущено грубі фактологічні, концептуальні та філософські помилки в інтерпретації наукових підходів. Робота має еклектичний характер, є комбінацією випадкових фрагментів чужих текстів без будь-яких ознак самостійної аналітичної діяльності. Виявлено серйозні порушення академічної доброчесності.
Середній	5-6	Епістемологічний аналіз здобувачем ступеня доктора філософії замінено банальним репродуктивним порівнянням об'єктів або методів дослідження. Здобувач описує, що вивчають підходи (мозок, мовлення, систему), але не здатний пояснити, як саме ці підходи формують знання про мовленнєво-психічну сферу на рівні теорії пізнання. Розуміння логопсихосинергетичного підходу є поверховим (відсутнє усвідомлення його суті як постнекласичної парадигми). Логіка аргументації слабка, аспірант плутає методологічні рівні (загально-, конкретно-науковий) та припускається термінологічних помилок. Матеріал викладено описово, власна аналітична позиція автора практично не прослідковується.
Достатній	7-8	Здобувач ступеня доктора філософії повністю розуміє і правильно описує епістемологічну різницю між трьома парадигмами. Чітко розмежовано предмети пізнання та пояснювальні принципи кожного з підходів. Аспірант орієнтується в поняттях наукового дискурсу, системного підходу та причинно-наслідкових зв'язків (лінійних і нелінійних), характерних для них. Однак аналіз філософського підґрунтя (наприклад, феноменологічних чи конструктивістських засад синергетики) недостатньо деталізований, окремі теоретичні аргументи є дещо декларативними, без глибокого критичного переосмислення цих підходів. Наявні поодинокі стилістичні або технічні неточності в оформленні наукового тексту.
Високий	9-10	Здобувачем ступеня доктора філософії проведено бездоганний філософсько-методологічний аналіз передумов формування кожного підходу. Чітко диференційовано гносеологічні площини: нейропсихологічна (онтологія зв'язку «мозок-психіка»), психолінгвістична (діяльнісна онтологія в тріаді «знак-код-свідомість») і логопсихосинергетична (постнекласична онтологія складних нелінійних систем логопедії та логопсихології, що самоорганізуються, у поєднанні з нейрокомпонентами). Здобувач глибоко аналізує зміну наукових парадигм (від класичної / некласичної до постнекласичної науки).

Продовження табл. 4

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
		Епістемологічна різниця
		Переконливо продемонстровано обмеження методів пізнання (епістем) кожного підходу та неможливість прямого редукціонізму (наприклад, зведення синергетичних ефектів до нейробиологічних факторів). Висновки мають високу методологічну цінність для обґрунтування концепції власної дисертації. Текст оформлено із застосуванням бездоганного академічного стилю з філософсько-психологічною точністю мовлення.
Наукова конвергенція		
Низький	1-4	Повністю відсутнє розуміння здобувачем ступеня доктора філософії суті наукової конвергенції та міждисциплінарного підходу. Здобувач розглядає підходи як ізольовані, несумісні або, навпаки, повністю тотожні сфери знань, виявляючи методологічну необізнаність. Допущено грубі концептуальні та фактологічні помилки при спробах зіставити терміносистеми різних наук. Робота є фрагментарним набором скопійованих текстів (плагіат або неконтрольована генерація ШІ) без будь-яких ознак власного аналітичного синтезу. Оформлення та зміст повністю суперечать академічним стандартам PhD-рівня.
Середній	5-6	Замість глибокої наукової конвергенції здобувачем ступеня доктора філософії продемонстровано механічне, еkleктичне поєднання елементів різних підходів (механічне поєднання методів в роботі). Розуміння взаємозв'язку між парадигмами є поверховим; аспірант декларує важливість міждисциплінарності, але не здатний змістовно пов'язати поняття (наприклад, категорію «аттрактор» із «нейропсихологічним фактором»). Аналіз має переважно репродуктивно-описовий характер, де різні підходи існують паралельно один одному, без явних інтеграційних зв'язків. Аргументація на користь синтезу підходів слабка, логіка викладу матеріалу часто порушується.
Достатній	7-8	Тему конвергенції підходів здобувачем ступеня доктора філософії розкрито повністю; аспірант розуміє необхідність і принципи їх наукової інтеграції. Правильно описано, як саме дані одного підходу (наприклад, нейропсихологічні проби) можуть бути інтерпретовані з використанням категорій іншого (наприклад, логопсихосинергетичного аналізу мовленнєвих помилок). Належним чином висвітлено інтегративний характер логопсихосинергетики як платформи для синтезу знань. Проте запропонованим зв'язкам між підходами подекуди бракує системності чи оригінальності – інтеграція виглядає як послідовне поєднання методів, а не як якісно нове трансдисциплінарне знання. Наявні поодинокі технічні чи стилістичні неточності в оформленні наукового викладу.

Продовження табл. 4

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
		Епістемологічна різниця
Високий	9-10	Здобувачем ступеня доктора філософії проведено бездоганний міждисциплінарний аналіз; аспірант глибоко аналізує та обґрунтовує точки перетину і взаємодоповнення всіх трьох підходів. Чітко продемонстровано, як трансдисциплінарні зв'язки збагачують методологію: наприклад, як нейропсихологічний дефіцит (субстрат) відображається на психолінгвістичні збої кодування (процес) і трансформує логопсихосинергетичну систему особи з мовленнєвими труднощами (динаміка самоорганізації). Запропоновано авторську інтегративну концептуальну схему або модель, яка гармонійно поєднує інструменти трьох напрямів. Запропоновано нові ідеї у вирішенні теоретико-прикладних проблем логопсихології саме через призму конвергенції наук. Матеріал викладено бездоганим академічним стилем з чіткою логікою міждисциплінарних переходів та ретельним дотриманням академічної доброчесності.
Методологічне самовизначення		
Низький	1-4	Здобувач ступеня доктора філософії проявляє повну неспроможність до методологічного самовизначення. Відсутнє будь-яке розуміння того, як порівняння психолінгвістичного, логопсихосинергетичного та нейропсихологічного підходів співвідноситься з його власним науковим дослідженням. Робота не містить авторської позиції, цілей чи спроб обґрунтувати дизайн власного дослідження. Виявлено факти грубого академічного плагіату чи нерелексивного копіювання методологічних розділів із чужих дисертаційних досліджень.
Середній	5-6	Методологічне самовизначення має формальний, декларативний або суто компілятивний характер. Здобувач ступеня доктора філософії називає підхід, у межах якого нібито виконує дисертацію, але не може змістовно пов'язати його з предметом, метою чи методами свого дослідження (демонструє розрив між теорією та практикою). Спостерігається методологічна еkleктика: аспірант механічно змішує терміни різних підходів (наприклад, нейропсихологічні чинники та синергетичні флуктуації), не усвідомлюючи їх суперечливості. Власна дослідницька позиція розмита, аргументація на користь обраного напрямку є поверховою або зводиться до шаблонів.
Достатній	7-8	Здобувач ступеня доктора філософії самостійно і правильно здійснює вибір методологічного підходу для свого дисертаційного дослідження. Аргументація вибору є логічною та спирається на специфіку вивчення конкретного мовленнєвого чи психомовленнєвого порушення у його роботі. Понятійно-категоріальний апарат обраного підходу коректно екстраполюється на завдання власного експерименту. Водночас обґрунтуванню методологічного вибору подекуди бракує глибокої концептуальної гнучкості – вибір виступає лише як пасивне приєднання до вже існуючої наукової школи керівника, а не як повністю автономне рішення.

Продовження табл. 4

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
		Епістемологічна різниця
		Допущено поодинокі та несуттєві стилістичні огріхи у формулюванні методологічного паспорту дослідження.
Високий	9-10	Здобувач ступеня доктора філософії демонструє зрілу, чітко сформульовану та науково обґрунтовану власну дослідницьку позицію. На основі порівняння підходів аспірант бездоганно експлікує (виводить) методологічну матрицю своєї дисертації: чітко визначає, які елементи (наприклад, понятійний апарат психолінгвістики, системність нейропсихології чи архітектоніка синергетики) є базовими для його роботи та чому саме. Переконливо доведено епістемологічну відповідність обраного підходу (або їхньої інтеграції) об'єкту, предмету та гіпотезі власного дослідження. Аспірант критично визначає межі застосування обраної методології у своїй роботі та прогнозує потенційні дослідницькі ризики чи обмеження. Матеріал викладено мовою зрілого науковця з високим рівнем індивідуального академічного стилю.

[авторська розробка]

Самостійна робота №2 з теми «Психологічне обстеження дітей різних вікових груп з функціональними мовленнєвими та ін. труднощами». Метою завдання є розгляд здобувачем ступеня доктора філософії психологічного обстеження як методологічної основи для наукового аналізу онто- та дизонтогенезу; виявлення первинних і вторинних порушень, а також компенсаторних механізмів психіки.

Суть завдання: методологічне дослідження фундаментальних напрямів психологічного обстеження дітей із функціональними мовленнєвими та ін. труднощами, диференційовані за векторами науково-практичного аналізу, з урахуванням фундаментальних блоків.

Нами виділені фундаментальні блоки-критерії оцінювання результатів психологічного обстеження, зокрема:

1) якісно-структурні критерії – диференціація первинного та вторинного порушення, характер та динаміка ФМТ, співвідношення вербального та невербального розвитку;

2) процесуально-діяльнісні критерії – сприйняття допомоги дорослого, наочуваність і перенесення набутого досвіду у практичну діяльність, критичність та самоконтроль, працездатність і темпові характеристики;

3) симптомологічні критерії сформованості психічних сфер – нейродинамічні показники, когнітивна продуктивність, емоційно-поведінкова адаптивність, комунікативна компенсація. Основні напрями психологічного обстеження дітей з ФМТ представлені в таблиці (див. табл. 5).

Таблиця 5

Основні напрями психологічного обстеження дітей з ФМТ

Психологічне обстеження	
напрям	методологічний аналіз за фундаментальними блоками
Аналіз медико-біологічного анамнезу	
Напрям нейропсихологічного та сенсомоторного обстеження	
Напрям когнітивного розвитку та інтелектуальної діяльності	
Напрям мовленнєвої системи (у психологічному аспекті)	
Напрям емоційно-вольової сфери та особистісного розвитку	
Напрям комунікативної діяльності та соціальної взаємодії	

[авторська розробка]

Нами виділені загальні критерії оцінювання: а) об'єктивність та валідність інтерпретації; б) мультидисциплінарний синтез; в) прогностичність висновку. Бальна система репрезентована у наступній таблиці (див. табл. 6).

Таблиця 6

Бальна система критеріїв оцінювання

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
		Об'єктивність та валідність інтерпретації
Критичний	1-4	Об'єктивність: висновки здобувача ступеня доктора філософії повністю суб'єктивні, упереджені або не відповідають змісту проведеного обстеження; науковий підхід замінено життєвими судженнями. Валідність: здобувачем ступеня доктора філософії використано невалідний інструментарій, або результати методик викривлені через нерозуміння аспірантом їхньої суті; висновки суперечать зібраним даним. Наукова інтеграція: якісний аналіз відсутній; здобувач ступеня доктора філософії неспроможний визначити структуру порушення, розмежувати ФМТ та інтелектуальні, первинне і вторинне порушення; робота не має як наукової, так і практичної цінності.
Репродуктивно-шаблонний	5-6	Об'єктивність: у висновках здобувача ступеня доктора філософії помітний суб'єктивізм дослідника, наявна схильність до «навішування ярликів» без належної доказової бази; факти змішуються з особистими припущеннями аспіранта. Валідність: здобувачем ступеня доктора філософії допускаються помилки у трактуванні показників методик (наприклад, низький результат виконання вербальних проб внаслідок ФМТ трактується як наслідок інтелектуальних труднощів дитини, що грубо порушує валідність); ситуативні чинники обстеження ігноруються. Наукова інтеграція: інтерпретація зводиться здобувачем ступеня доктора філософії до шаблонного дублювання стандартного опису

Продовження табл. 6

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
		Об'єктивність та валідність інтерпретації
		методик із навчальних видань; відсутній цілісний психологічний профіль дитини, а кількісні бали не відповідають якісним особливостям її розвитку.
Академічно-практичний	7-8	<i>Об'єктивність:</i> висновки здобувача ступеня доктора філософії базуються на емпіричних фактах, проте в тексті можуть зустрічатися поодинокі стереотипні чи побутові мовленнєві звороти; співвідношення факт-припущення витримано загалом правильно. <i>Валідність:</i> методики здобувачем ступеня доктора філософії використані за призначенням, інтерпретація відповідає їх науковому завданню, проте аспірант не завжди в повній мірі враховує, як супутні труднощі дитини (наприклад, коливання уваги чи легка втома) могли спотворити підсумковий результат обстеження. <i>Наукова інтеграція:</i> присутній опис структури ФМТ, кількісні дані підкріплені якісним аналізом; поодинокі висновки здобувача ступеня доктора філософії мають дескриптивний (описовий) характер замість глибокого аналітичного пояснення причинно-наслідкових зв'язків.
Експертно-науковий	9-10	<i>Об'єктивність:</i> інтерпретація здобувача ступеня доктора філософії повністю позбавлена суб'єктивних оцінних суджень («хороша дитина», «лінивий» тощо); кожен аналітичний висновок чітко розмежовує первинно зареєстрований факт (емпіричні дані) та теоретичне припущення. <i>Валідність:</i> трактування результатів здобувачем ступеня доктора філософії чітко відповідає внутрішній валідності використаних методик (оцінюється саме той психологічний феномен, на який спрямовано відповідну методику); аспірант враховує ситуативні чинники (втома дитини, тривожність, умови обстеження) та їхній вплив на достовірність даних. <i>Наукова інтеграція:</i> здобувачем ступеня доктора філософії проведено глибокий якісно-кількісний аналіз; висновки повністю узгоджуються з фундаментальними положеннями логопсихології (зокрема, теорією дизонтогенезу) та мають високу прогностичну цінність.
Мультидисциплінарний синтез		
Фрагментарно-ізолюований	1-4	<i>Глибина інтеграції:</i> здобувач ступеня доктора філософії повністю ігнорує медичний анамнез, логопедичний висновок та соціальний контекст розвитку дитини, розглядаючи психічні процеси у відриві від її реального психофізичного стану. <i>Системний аналіз:</i> відсутні будь-які спроби встановити здобувачем ступеня доктора філософії причинно-наслідкові зв'язки; ФМТ трактується викривлено, без урахування їхньої багатофакторної природи. <i>Наукова термінологія:</i> використання термінології хаотичне, некоректне або спрощене до побутового рівня; робота здобувача ступеня доктора філософії не відповідає кваліфікаційним вимогам

Продовження табл. 6

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
		Об'єктивність та валідність інтерпретації
Еклектичний	5-6	<i>Глибина інтеграції:</i> замість синтезу результатів спостерігається їх механічне копіювання («еклектичний збір»); робота містить окремі медичні дані, логопедичний статус, результати психологічних проб, які між собою логічно не пов'язані. <i>Системний аналіз:</i> прагнення пояснити ФМТ крізь призму логопсихології, зокрема логопсихосинергетичного підходу, мають поверховий характер; здобувач ступеня доктора філософії не може простежити, як саме соматичний чи психоневрологічний стан дитини безпосередньо впливає на її поточний мовленнєвий, когнітивний чи емоційний профіль. <i>Наукова термінологія:</i> зустрічаються помилки у використанні медичних, психологічних чи лінгвістичних термінів; наукова рефлексія слабка.
Інтегративно-аналітичний	7-8	<i>Глибина інтеграції:</i> у роботі здобувача ступеня доктора філософії наведено та враховано медичні анамнестичні дані та результати логопедичного, логопсихологічного обстеження; загалом психологічна інтерпретація узгоджується з висновками інших фахівців. <i>Системний аналіз:</i> здобувач ступеня доктора філософії простежує взаємозв'язок між неврологічними проявами (наприклад, синдромом гіперактивності), мовленнєвими та психологічними особливостями дитини (увага, працездатність), проте механізми цього зв'язку описано скоріше послідовно (як перелік фактів), ніж у вигляді глибокого причинно-наслідкового синтезу. <i>Наукова термінологія:</i> категоріально-понятійний апарат збережено, але поодинокі висновки зміщено в суто медичний, педагогічний або лінгвістичний опис, т. ч. втрачаючи спільну психологічну основу.
Міждисциплінарно-синтезувальний	9-10	<i>Глибина інтеграції:</i> у висновку здобувачем ступеня доктора філософії здійснено бездоганний теоретико-практичний синтез психологічних даних із медичними (неврологічний статус, дані ЕЕГ, висновки психіатра, педіатра) та лінгвістичними (рівень мовленнєвого розвитку, фонетико-фонематичні та лексико-граматичні показники). <i>Системний аналіз:</i> причини ФМТ дитини розглядаються здобувачем ступеня доктора філософії на стику біологічних передумов (наприклад, мінімальна мозкова дисфункція, особливості вищої нервової діяльності) та соціально-психологічних чинників (тип виховання, когнітивне навантаження). <i>Наукова термінологія:</i> здобувач ступеня доктора філософії вільно й коректно оперує міждисциплінарним понятійним апаратом; здійснений аналіз написаний мовою наукового експертного висновку, готового до інтеграції у дисертаційне дослідження.
Прогностичність висновку		
Критично-деструктивний	1-4	<i>Якість прогнозу:</i> прогноз взагалі відсутній або є абсолютно невалідним, суб'єктивним, що суперечить зібраному анамнезу та даним обстеження. <i>Наукова обґрунтованість:</i> рекомендації здобувача ступеня доктора філософії повністю відірвані від ходу обстеження; ігнорується поняття зони найближчого розвитку (за Л. Виготським) та специфіка дизонтогенезу при ФМТ.

Продовження табл. 6

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
		Об'єктивність та валідність інтерпретації
		<i>Практична цінність рекомендацій:</i> запропоновані корекційні методики недоречні або можуть зашкодити дитині (наприклад, рекомендація інтенсивного інтелектуального навантаження при глибокому невротичному виснаженні та логофобії).
Формально-дескриптивний	5-6	<i>Якість прогнозу:</i> психологічний прогноз розвитку психічних сфер дитини сформульовано загальними фразами («стан покращиться при роботі», «можливі труднощі в закладі освіти») без наукового аналізу здобувачем ступеня доктора філософії конкретних компенсаторних механізмів. <i>Наукова обґрунтованість:</i> зв'язок між результатами діагностики та рекомендаціями є слабким або суто декларативним; надані здобувачем ступеня доктора філософії рекомендації не враховують індивідуальну специфіку саме функціональних мовленнєвих труднощів конкретної дитини, а є універсальними для всіх нозологічних груп. <i>Практична цінність рекомендацій:</i> поради, які надано здобувачем ступеня доктора філософії фахівцям зводяться до абстрактного переліку закликів («знижувати тривожність», «любити дитину»); відсутні конкретні кроки, вказівки на методи роботи чи інструменти відстеження динаміки.
Конструктивно-аналітичний	7-8	<i>Якість прогнозу:</i> прогноз сформульовано здобувачем ступеня доктора філософії чітко, але носить переважно лінійний характер (описано лише один, найбільш імовірний варіант розвитку); якісно окреслено збережені психічні процеси для майбутньої роботи. <i>Наукова обґрунтованість:</i> сформульовані здобувачем ступеня доктора філософії рекомендації логічно пов'язані з висновками обстеження; аспірант орієнтується на зону найближчого розвитку, проте недостатньо глибоко оцінює ризики можливих психогенних чи соціальних зривів (наприклад, зміну умов виховання). <i>Практична цінність рекомендацій:</i> завдання та поради фахівцям і батькам розписані здобувачем ступеня доктора філософії детально й грамотно, але в них переважають стандартні, класичні логопсихологічні підходи без залучення сучасних інноваційних варіативних методик.
Прогностично-експертний	9-10	<i>Якість прогнозу:</i> здобувачем ступеня доктора філософії сформульовано багатоваріантний психологічний прогноз (оптимальний сценарій за умов корекції та песимістичний – у разі її відсутності); чітко визначено компенсаторний потенціал дитини (сильні сторони психіки, на які спиратиметься корекція). <i>Наукова обґрунтованість:</i> прогноз і рекомендації прямо впливають із результатів обстеження та базуються на концепції зони найближчого розвитку; здобувачем ступеня доктора філософії враховано закономірності функціональних мовленнєвих труднощів (їхню гнучкість, динамічність, зворотність). <i>Практична цінність рекомендацій:</i> здобувачем ступеня доктора філософії запропоновано рекомендації, диференційовані для всіх суб'єктів супроводу (батьків, логопеда, ін. педагогів, невролога); вони носять не загальний, а прицільно-адресний характер, містять конкретні психотехнології, методики та терміни проміжних моніторингів.

[авторська розробка]

Крім того, нами передбачена матриця експертного оцінювання за допомогою перевірних запитань, як-от: а) чи доказово доведено, що виявлені мовленнєві труднощі дитини є саме функціональними, а не виступають наслідком грубої інтелектуальної чи сенсорної патології; б) чи відокремлено реальну поведінку дитини від її суб'єктивної оцінки здобувачем ступеня доктора філософії; в) чи здатна інтерпретація стати основою для написання реального наукового підрозділу дисертації.

Самостійна робота №3 з теми «Карта психологічної підтримки осіб з ФМТ». Форма викладу: текстово-описова або таблична. Метою завдання є формування науково-методологічної та проєктно-дизайнерської компетентності здобувачів ступеня доктора філософії; апробування ролі «архітектора» індивідуального корекційного простору.

Суть завдання: побудова здобувачем ступеня доктора філософії карти психологічної підтримки осіб з ФМТ з урахуванням фундаментальних векторів, а саме: 1) трансляція теоретичних знань у прикладні наукові технології – від визначення ступеня прояву ФМТ до стратегій, обґрунтування індивідуального корекційного маршруту; 2) реалізація принципу міждисциплінарності – взаємодія різнопрофільних фахівців; 3) моделювання гнучкого та прогностичного інструменту супроводу – динамічність підтримки, превенція та компенсація; 4) орієнтація на мікросоціальне оточення – психологізація середовища.

Нами виділені критерії оцінювання та зроблений їх загальний огляд:

1) мовленнєвий критерій – психологічне забезпечення здобувачем ступеня доктора філософії процесу мовленнєвої генерації (породження мовлення) та подолання бар'єрів спілкування особи з ФМТ;

2) когнітивний критерій – оптимізація здобувачем ступеня доктора філософії вищих психічних функцій, які забезпечують когнітивну базу мовлення особи з ФМТ;

3) емоційний критерій – стабілізація здобувачем ступеня доктора філософії афективної сфери, зниження тривожності та формування адекватної самооцінки особи з ФМТ;

4) соціальний критерій – трансформація здобувачем ступеня доктора філософії мікросоціуму особи з ФМТ і забезпечення успішної соціальної взаємодії.

В наступній таблиці нами запропонована відповідна бальна система (див. табл. 7).

Таблиця 7

Бальна система критеріїв оцінювання

Рівні	Бали	Критерії оцінювання
Критичний	1-4	<i>Аналіз критеріїв:</i> повністю проігноровані здобувачем ступеня доктора філософії або спотворені; запропоновані заходи суперечать природі ФМТ. <i>Соціально-емоційний контекст:</i> повністю відсутнє розуміння логопсихологічної специфіки (наприклад, аспірант ігнорує наявність логофобії або мовленнєвого негативізму). <i>Методологічний критерій:</i> рекомендації здобувача ступеня доктора філософії дистанційовані від результатів обстеження; запропоновані методи є невалідними або такими, що можуть спровокувати посилення

Продовження табл. 7

Рівні	Бали	Критерії оцінювання
		мовленнєвих труднощів (наприклад, надмірне публічне навантаження при невротичному заїканні); карта непридатна для практичного чи наукового використання.
Фрагментарно-описовий	5-6	<i>Мовленнєвий та когнітивний:</i> завдання здобувачем ступеня доктора філософії підбрано хаотично. Наприклад, пропонуються загальні вправи на розвиток мислення без урахування того, як ФМТ лімітують їх виконання. <i>Емоційний:</i> робота з афективною сферою зведена здобувачем ступеня доктора філософії до декларативних закликів («знизити тривожність», «налагодити контакт») без зазначення конкретних психотехнологій та авторів методик. <i>Соціальний:</i> робота з мікро- / макро-оточенням особи з ФМТ проігнорована або обмежена коротким пунктом про «бесіду з батьками»; ролі педагогів та колективу у подоланні наявних труднощів не враховано. <i>Методологічний:</i> карта, розроблена здобувачем ступеня доктора філософії, нагадує компіляцію з різних практичних посібників; немає чіткої логіки переходу між її розділами, відсутній план проміжного моніторингу; робота має низьку наукову цінність.
Академічно-практичний	7-8	<i>Мовленнєвий та когнітивний:</i> мішені впливу визначено здобувачем ступеня доктора філософії правильно, інструментарій (мнемотехніки, вправи на праксис тощо) відповідає віковій нормі та структурі мовленнєвого порушення, проте шаблонні підходи переважають. <i>Емоційний:</i> методи і прийоми для зниження тривожності та подолання фіксації на мовленнєвому розладі прописані детально, але недостатньо враховано здобувачем ступеня доктора філософії індивідуальні захисні механізми поведінки дитини. <i>Соціальний:</i> здобувачем ступеня доктора філософії запропоновані продумані рекомендації для батьків і педагогів, але в цілому мають характер загальних порад, а не покрокового комунікативного протоколу. <i>Методологічний:</i> карта є робочою та цілісною, зв'язок між діагностикою та відповідним рівнем підтримки збережено, проте критерії ефективності сформульовані дещо узагальнено, без точних маркерів динаміки.
Науково-стратегічний	9-10	<i>Мовленнєвий:</i> здобувачем ступеня доктора філософії чітко визначено психологічні мішені впливу (мотивація, внутрішнє програмування); дібрано інноваційні методики подолання ФМТ з доказовою ефективністю. <i>Когнітивний:</i> нейропсихологічні та мнемічні вправи підбрано здобувачем ступеня доктора філософії диференційовано, враховуючи виявлений у дитини дисбаланс (наприклад, дефіцит слухомовленнєвої пам'яті за збереженої зорової). <i>Емоційний:</i> здобувачем ступеня доктора філософії представлено глибокий комплекс методів (арт-терапія, релаксаційні прийоми за Джекобсоном), спрямованих на подолання логофобії та трансформацію негативної Я-концепції особи з ФМТ. <i>Соціальний:</i> здобувачем ступеня доктора філософії реалізовано повний екосистемний підхід – розписано детальні алгоритми взаємодії та

Продовження табл. 7

Рівні	Бали	Критерії оцінювання
		психоедукації для всієї мікросоціальної мережі (батьки, педагоги, однолітки). <i>Методологічний:</i> кожен висновок логічно впливає з діагностичного зрізу; інструментарій містить точні посилання на наукові першоджерела, чітко визначено критерії ефективності та графік моніторингу.

[авторська розробка]

Представлена також матриця контролю із зазначенням перевірних запитань для верифікації роботи здобувача ступеня доктора філософії (див. табл. 8).

Таблиця 8

Матриця контролю за критеріями оцінювання

Критерій оцінювання	Перевірне запитання для верифікації роботи аспіранта
Мовленнєвий	чи прописані здобувачем ступеня доктора філософії зразки психотехнік для зняття мовленнєвого напруження та стимуляції ініціативності у спілкуванні осіб з ФМТ
Когнітивний	чи враховує інструментарій впливу ФМТ на ін. вищі психічні функції, внутрішній план дій осіб з ФМТ
Емоційний	чи спрямовані запропоновані здобувачем ступеня доктора філософії методи на подолання логофобії, емоційного виснаження, покращення самооцінки осіб з ФМТ
Соціальний	чи включено здобувачем ступеня доктора філософії в Карту конкретні правила комунікації для батьків і педагогів (наприклад, мовленнєвий режим)

[авторська розробка]

Отже, все викладене нами вище дозволяє зробити висновок, що логічна послідовність, структурованість компонент освітньо-наукових програм забезпечують продуману узгодженість із вимогами стандартів спеціальностей С4 «Психологія» та А6 «Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)», підвищують практичну спрямованість, відповідають сучасним тенденціям розвитку спеціальної педагогіки і психології.

Перспективами проведеного дослідження є подальше розгортання використання логопсихосинергетичного підходу не лише для роботи з особами різних вікових груп (ранній, дошкільний, молодший шкільний, підлітковий вік, дорослість) з функціональними мовленнєвими, навчальними, а й з іншими типами освітніх труднощів, використання цього підходу у роботі зі здобувачами різнорівневої вищої освіти (Рібцун, 2026).

Подальше розкриття аспектів осучаснення компонент освітньо-наукових програм підготовки здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальної педагогіки і психології буде здійснено нами в наших наступних публікаціях.

Список використаних джерел:

- [1] Енциклопедія освіти (2021). Нац. акад. пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер. 1144 с.

- [2] Омельченко, І. М., Прохоренко, Л. І., Кобильченко, В. В., Вовченко, О. А., Орлов, О. В., Баташева, Н. І., Бабяк, О. О., Довгопола, К. С., Сухіна, І. В., Мякушко, О. І., Рібцун, Ю. В., Бужинецька, К. Б., Балинська, М. В., & Міськов, Г. В. (2026). Освітньо-наукова програма «Спеціальна психологія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії). С4 Психологія. Київ, 33 с. URL: https://ispukr.org.ua/?page_id=7286
- [3] Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (2024). *Постанова Кабінету Міністрів України* від 30 серп. 2024 р., № 1021 (ред. від 25.02.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-%D0%BF#Text>
- [4] Про затвердження Національної рамки кваліфікацій (2011). *Постанова Кабінету Міністрів України* від 23 лист. 2011 р., №1341 (ред. від 05.02.2026 р., №159). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
- [5] Прохоренко, Л. І., Ярмола, Н. А., Набоченко, О. О., Данілавичутє, Е. А., Ільяна, В. М., Костенко, Т. М., Чеботарьова, О. В., Литовченко, С. В., Бабяк, О. О., Недозим, І. В., Омельченко, І. М., Блеч, Г. О., Трикоз, С. В., Гладченко, І. В., Трофименко, Л. І., Рібцун, Ю. В., Мартинюк, З. С., Довгопола, К. С., Жук, В. В., Грибань, Г. В. & Курінна, В. Л. (2021). Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами та рівнів підтримки в освітньому процесі. Київ. 200 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730995/>
- [6] Рібцун, Ю. В. (2022). Використання логопсихосинергетичного підходу у задоволенні особливих мовленнєвих потреб. *Věda a perspektivy*. № 1(8). С. 164-175. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729772/>
- [7] Рібцун, Ю. В. (2024). Логопсихологія. *Спеціальна педагогіка і психологія : сучас. термінол. словник*. К. : Генеза . С. 129. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744747>
- [8] Рібцун, Ю. В. (2025). Підготовка докторів філософії у галузі спеціальної освіти: сучасні виклики та перспективи. *Особлива дитина: навчання і виховання*. №2 (118). Т. II. С. 132-145. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746047> ; <https://doi.org/10.33189/ectu.v118i2.254>
- [9] Рібцун, Ю. В. (2024). Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з тяжкими порушеннями мовлення. К. : Видавець Цибульська В. О. 198 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743608/>
- [10] Рібцун, Ю. В. (2025). Професійне зростання наукових кадрів у галузі спеціальної педагогіки та психології. *Професійний розвиток викладача в контексті підвищення якості діяльності ЗВО* : матер. Всеукр. наук.-пед. підв. кваліф., 26 трав.-6 лип. 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres. С. 83-86. URL: <https://tinyurl.com/29av2om5>
- [11] Рібцун, Ю. (2021). Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики та активізації пізнавального розвитку молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення (розділ VI). *Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення* : навч.-метод. посіб. / Е. Данілавичутє, Л. Трофименко, В. Ільяна, Ю. Рібцун, З. Мартинюк, Г. Грибань. Кропивницький : Імекс-ЛТД. С. 698-846. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730619>
- [12] Рібцун, Ю. В. (2026). Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Логопсихологія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії) за спеціальністю С4 Психологія (А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями). 2026-2027 pp.». Київ. 50 с. URL: https://ispukr.org.ua/?page_id=7288